

друге, тому що «участь» чиновників в їх справах призводить до звільнення від будь-яких видів правової відповідальності за вчинені кримінально протиправні (злочинні) діяння, незважаючи на наявність правових заборон. Таким чином, великі капітали захищаються в Англії на самому високому рівні, що і є одним із проявів корупції.

1. Буллоу О. Британцев не волнуют российские клептократы. / Новая газета. URL: <https://novayagazeta.ru/articles/2019/01/16/79203-britantsev-ne-volnuyut-rossiyskie-kleptokraty>; CONVENTION ON COMBATING BRIBERY OF FOREIGN PUBLIC OFFICIALS IN INTERNATIONAL BUSINESS TRANSACTIONS and Related Documents. URL: http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/ConvCombatBribery_ENG.pdf; Закон Великобританиї «О взяточничестве», прийнятий 08.04.2010 г. (Bribery Act of 2010), вступив в силу с 01.07.2011 г. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/contents>

Алієва Каріна Мамедівна
ад'юнкт кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ПРАЦІВНИК НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЯК ПОТЕРПІЛИЙ
ВІД КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ АВТОРИТЕТУ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ**

Розділ XV «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів» Особливої частини КК України у ряді норм передбачає кримінальну відповідальність за посягання на працівника правоохоронного органу, тобто визнає його спеціальним потерпілим [1].

Потерпілий від злочину – це соціальний суб'єкт (фізична чи юридична особа, держава, інше соціальне утворення або ж суспільство в цілому), благу, праву чи інтересу якого, що знаходиться під охороною кримінального закону, злочинном заподіюється шкода або створюється загроза такої [2, с. 60].

При вирішенні питання, чи є працівник Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) потерпілим від кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, слід визначитись з питанням віднесення цього державного органу до правоохоронних.

Законодавством України повний перелік правоохоронних органів не визначений. Частина 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» визначає, що правоохоронні органи – це органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне

бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [3].

Отже, НАЗК у наведеному переліку правоохоронних органів не вказане. Тому необхідно визначити, чи відноситься цей орган до інших, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Правовий статус НАЗК визначений Законом України «Про запобігання корупції» (далі – Закон). Відповідно ч. 1 ст. 4 цього Закону НАЗК є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику [4]. Поняття антикорупційної політики Законом не надається. Тому належність виконуваних НАЗК функцій до правозастосовних або правоохоронних слід визначати, виходячи з встановленого Законом переліку повноважень цього органу.

У визначенні понять правозастосовних та правоохоронних функцій ані в законодавстві України, ані у теорії права єдності немає. Розбіжності виявляються у поглядах на зміст вказаних функцій, а відтак і на склад правоохоронних органів. Наприклад, у Юридичній енциклопедії під редакцією Шемшученко Ю.С. правоохоронна діяльність визначена у широкому смислі, як система заходів, спрямованих на забезпечення виконання конституції, законів та інших нормативно-правових актів держави. Однак, на досягнення цієї ж мети спрямована діяльність будь-якого органу влади, оскільки реалізація владних повноважень (адміністрування) полягає у встановленні певного порядку дій для інших суб'єктів права і примушуванні до виконання цього порядку, а, відповідно до ст. 19 Конституції України, «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». Далі у цій же статті енциклопедії зазначено, що здійснюють цю діяльність правоохоронні та інші державні органи, а також громадські організації [5].

Стаття 11 Закону визначає повноваження НАЗК, основні з яких спрямовані саме на забезпечення виконання Конституції, законів та інших нормативно-правових актів України. До них, в першу чергу, слід віднести такі, як: здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб (п. 6 ст. 11 Закону); здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій суб'єктів декларування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування (п. 8 ст. 11 Закону); здійснення у порядку та в межах, визначених законом, державного контролю за дотриманням встановлених законом обмежень щодо фінансування політичних партій, законним та цільовим використанням політичними партіями коштів,

виділених з державного бюджету на фінансування їхньої статутної діяльності, своєчасністю подання звітів партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, звітів про надходження і використання коштів виборчих фондів на загальнодержавних та місцевих виборах, повнотою таких звітів, звіту зовнішнього незалежного фінансового аудиту діяльності партій, відповідністю їх оформлення встановленим вимогам, достовірністю включених до них відомостей (п. 8-1 ст. 11 Закону); отримання та розгляд повідомлень, здійснення співпраці з викривачами, забезпечення їх правового та іншого захисту, перевірка дотримання законодавства з питань захисту викривачів, внесення приписів з вимогою про усунення порушень трудових (звільнення, переведення, атестація, зміна умов праці, відмова у призначенні на вищу посаду, зменшення заробітної плати тощо) та інших прав викривачів і притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їхніх прав, у зв'язку з такими повідомленнями (п. 13 ст. 11 Закону) [4].

Проте, Рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України від 27 жовтня 2020 р. № 13-р/2020 [6] наведені вищі пп. 6, 8 Закону визнані неконституційними.

Однак, незважаючи на таке Рішення Конституційного Суду України, сукупність інших повноважень НАЗК, передбачених ст. 11 Закону, дозволяє стверджувати про приналежність їх до таких, що забезпечують виконання НАЗК правоохоронних функцій.

Таким чином, НАЗК відноситься до правоохоронних органів, а його працівники, відповідно, можуть виступати спеціальними потерпілими від кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, передбачених розділом XV Особливої частини КК України.

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.11.2020).

2. Сенаторов М. В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві / за науковою ред. В. І. Борисова. Харків: Право, 2006. 208 с.

3. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text> (дата звернення: 11.11.2020).

4. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA#Text> (дата звернення: 11.11.2020).

5. До проблеми визначення базових понять у контексті реформування правоохоронних органів. Аналітична записка Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1153/> (дата звернення: 11.11.2020).

6. Рішення Конституційного Суду України щодо окремих положень антикорупційного законодавства України. URL: <http://sm.gov.ua/ru/zapob/22757-rishennyakonstytutsiynoho-sudu-ukrayiny-shchodo-okremykh-polozhen-antykoruptsiynoho-zakonodavstva-ukrayiny.html> (дата звернення: 11.11.2020).
